

Ք. 18525

Հասարակական մանկան գործադեսանի, Մարզում

Handwritten notes:
Արսէլ
Արսէլ

ԱՐՍԷՆ - ԵՐԿԱՅ

ՀՆՁԵԱԿՆԵՐՈՒ ԳԻՐԲԸ

Ա. ՀՆՁԵԱԿՆԵՐՈՒ ԳԻՐԲԸ

Բ. ԱՐՏԱՔԷ ՑՈՒԲԵՐ

ՏԳԳՐ. « ԿԻՒԲԷՄԳԷՐԿ » (Ա. Եղիազիան)

ՄԱՐԶՈՒԱՆ

1912

891.99
Ա - 94

01 JAN 2009 06 DEC 2010

Հասարակութիւն ՄԱՄԻԿՈՆ ՎԱՐՃԱՊԵՏԵԱՆԻ, Մարզում

800
 274-ԱՐ

891.99
 ԱՐՄԵՆ - ԵՐԿԱԹ

ՀՆՁԵԱԿՆԵՐՈՒ ԳԻՐՔԸ

1001
1071

Ա. ՀՆՁԵԱԿՆԵՐՈՒ ԳԻՐՔԸ
 Բ. ԱՐՄԱԹԷ ՑՈՒԲԵՐ

[Handwritten scribble]

ՑՊԿՐ. « ԿԻՒԹԷՄՊԵՐԿ » (Ա. Եօզիսյան)

Մ Ա Ր Զ Ո Ւ Ա Ն
 1912

1912

ԵՐԱՅԻ ԳԻՐԵՆ

I

Մէկը չեմ ուզեր որ ինձի նետ գայ,
 Ես մինակ կ'ուզեմ շատ նեռուն երթալ
 Երազի գիրքը բանալու համար:
 Անա նեռուն գիշերը կուգայ.

Ես լըռութեան մէջ, վառ աստղերուն տակ,
 Երբ զեփուռները ճակատըս գըգուեն,
 Այս երազի նոր գիրքը արբամօրէն
 Բաց պիտի գըտնեմ... Սիրտըս արբամունակ

Պիտի հասկընայ ցուերը կեանքի
 Խաբէութիւնը սիրոյ, երազի...
 Եւ ան պիտի լայ, օ, ան շատ կուլայ

Երբ սէրը խարէ արեւը յոյսի
 Երբ յոյս չը վառի իմ սիրտիս վըրայ...
 Բայց հոգիս ինչո՞ւ նիմա կը ժըպտի...

3736-87

II

Գիշերին մէջէն երգ մը կը լլուռի,
Կիթառի ձայն մ'ալ կուգայ նուառէն,
Սիւքերը կուրծքին համարյր կը բերին
Ճիշդ քովն է թախուած արծաթը լուսնի...

Սիւքերը կուրծքին երազ չէ՛ բերեր,
Ախ, որովհետեւ սիրտին մէջ բոյ կայ,
Եւ հոգիին մէջ վառ յոյս մը կուլայ
Այս աստղերուն սակ ինձ ո՛վ է մոռչեր...

Լոյսը մարեր եմ սեղանին վերայ,
Գիշերին մէջէն նայն երգը կուգայ,
Բոլոր երգերը ինձի համար չեն...

Ախ, ըսէ՛ք, մի՞թէ նոս սնկեղծ սէր կայ...
Հոգիին երպ՛ք արւէք որ չը լսայ
Որ աքջայտյաին լապտաէ նորէն...

III

Եկո՛ւր, որ քեզ առաջնորդեմ շատ նուառն,
Չէ՛, մի՛ խօսիր դուն ինձի հետ, ախ, գիտես,
Ա՛լ իմ հոգին ծաղիկ չունի գարնան պէս,
Ո՛չ ալ երազ, որովհետեւ չար եմ դուն...

Որովհետեւ ժրպիտիզ մէջ չի փայլեր
Իմ ժրպիտը, ո՛չ ալ սերը սիրտի մէջ...
Եւ ես կ'ուզեմ քոյն լ քեզ հետ մինչև վերջ
Չէ՛ որ երէկ ինձի քիչ մը սիրեցիր...

Երէկ երա՛զ, որպէստե՛ս երա՛զ ունի,
Այսօր, ապիտո՛ս, քեզի որքա՛ն պոտիս...
Ի՛նչ փայլե՛ր եկո՛ւր, եկո՛ւր սպանիմ քեզ սոյնակ,

Ուր մարած եմ վառ ջահերը երազի,
Ուր միայն կան աշնան սակի սերուններ,
Հոն այլևս քեզ չի նաւատլ ուխտեցի...

IV

Պատուանիս առջև կեցած այս գիշեր
Գիտէ՛ք, որուն կը սպասեմ,
Փողոցին մէջ ձայն չի լլուռիր, ես լու՛ռ եմ...
Հոգիս կ'ուզէ երազել

Աստղերուն սակ՝ որոնք բընաւ թիւ չունին,
Մինչև տատու, լուսաբաց,
Բայց երազներս, յոյսերս ինչո՛ւ են մարած
Այս աստղազարդ գիշերին...

Ինչո՛ւ սիրտըս այս գիշերով կ'ուզէ լա՛լ
Աստղերուն սակ չողալաւ...
Երազ չի կա՛յ և ըսպասում, համարյր, սէր...

Չեմ գիտեր ես, անձանեա՛լ
Կ'ուզէ հոգիս գիշերին մէջ, երազել,
— Բայց երազներս ես չեմ դար...:

ԼՆՁԵԱԿՆԵՐ

ԳԱՐՈՒՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

I

Գիտեմ երազը անոր՝ որ կուգայ
 Խնչպէս աղջիկ մը հազար նազանքով,
 Անոր՝ որ կուգայ սիրուն ծաղկունքով,
 Մազերը ձրգած ուսերուն վըրայ...

Գիտեմ երազը անոր՝ որ կ'իջնէ
 Երբոր ձիւները հալին մեղմօրէն,
 Մեծ բընութիւնը գեղեցկացնելէն
 Հեռու սարերէ և բլլուրններէ...

Եւ ես կը սպասեմ պատուհանիս քով
 Չեմ գիտեր ինչո՞ւ հոգիս ցաւերով՝
 Այն աղջիկին՝ որ կը բերէ սէրեր...

Որ կուգայ նազով և վառ յոյսերով,
 Բայց ան՝ հոգիիս յոյս մ'իսկ չի բերեր,
 Ինչո՞ւ կը սպասեմ այսպէս օրերս՝...

II

Երթան բարով, վաղը նորէն կուգաս դուն
 Բեռնաւորուած ծաղիկներով, սիւքերով,
 Անա՛ կեցած նեղ սենեակիս դըրան քով՝
 «Երթան բարով» կ'ըսեմ քեզի... բայց սըրտում

Հոգիս, գիտե՛ս, կուլայ մեղմի՛կի, գաղանօրէն,
 Որովհետեւ յոյս չի բերիր դուն ինձի,

Յոյսի համար, սիրոյ համար շատ լացի,
 Բայց ո՛ր, վաղը պիտի դառնաս դուն նորէն:

Վաղը երբոր գեղեցկօրէն՝ ես դառնաս
 Քեզի սիրող հիւանդ հոգիս չի մտնաս,
 Եկո՛ւր պարզուկ խուցիս դուռը բաղնեղու...

Դուն այն տանն թերեւս սիրաիս կը խընդաս,
 Տանջուած կուրծքիս երա՛զ և յոյս բերելու,
 Ըսէ՛, ըսէ՛, աղուոր գարուն, կ'ըր կուգաս...

ՎԵՐՁԱԼՈՒՄԱՅԻՆ

Անո՛յշ ձայներ, անո՛յշ ձայներ, մեղմօրէն՝
 Որ կը լրտուիք վերջալոյսի այս պահուն,
 Որքա՛ն գողտրիկ, մեղամաղձոտ և արբուում,
 Խորհրդաւոր և աննրման էք նորէն:

Ինձի ինչե՛ր կը պատմէք դուք, գիտէ՞ք, ես
 Ա՛լ մանուկ չեմ, և չեմ կըրնար երգ երգել...
 Օ՛ն, լրտուեցէ՛ք, անո՛յշ ձայներ, մե՛ղմ ձայներ,
 Երբ երազներն շուտ հեռացան խեղճ սիրտէս...

Երբ հին կեանքըս թըռա՛ւ, գընաց յաւիտեանն,
 Թըռչունին պէս, գարունին պէս՝ որ չըկա՛ն
 Այն օրէն վեր երբ ես կեանքը հասկցայ...

Այսպէս այսպէս ձեզ լրտուում միշտ կուգամ,
 Անո՛յշ ձայներ, անո՛յշ ձայներ իրիկուան,
 Դուք լրտուեցէ՛ք, հին երազըս ա՛լ չիկա՛յ...:

ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ

ԳԵՐԳԵՆ

I

Լուսինն է թափեր սափորն արծաթի
 Դաշտերուն վըրայ՝ ուր գիշերայի
 Խոր լրտութեան մէջ սիւքեր կը փախչին
 Ուր տեղ լըճակ մը լուսնին կը ժըպտի...

Դաշտերուն վըրայ կարծէք կը խօսին
 Երկինքն ու երկիր - երկու սիրահար —
 Լուսինը շամբս յը կուտայ վերէն վար,
 Լըճակը նազա՛նք՝ պայծառ երկինքին...

Եւ լըճակին մօտ եօթը մանուկներ
 Լուսնկային տակ նոր պար են բըռներ
 Արձակ մազերնին զեփլուռին յանձնած...

Ի՛վ մանկական կեանք, քեզի համալոյրնե՛ր,
 Հիմա քե՛զ կուլա՛յ սիրտըս տանջըւած,
 — Այն հին երազըդ ինչքա՛ն անոյշ էր...

II

Կ'ուզեմ երթա՛լ ես այն ճամբէն՝ որով ան,
 Մանկութիւնըս ելա՛ւ, գընաց և չեկաւ,
 Երազի պէս, գարունի պէս շուտ անցաւ
 Յայտերուս հետ՝ որոնք այլեւս ետ չեկան...

Եւ ոչ հիմա կ'ուզեմ երթալ այն ճամբէն,
 Հասնիլ անոր, ըլլալ մանուկ եւ ժըպտի՛լ,

Մանկութիւննս , բռէ՛ք, օր մ'ալ ետ չի՛ գար,
Ըսէ՛ք, որ ա՛լ նոյն ճամբուն մէջ չը վազեմ...

Շատ յոգնեցայ, ոտքերըս շատ վազեցին,
Դեռ չի հասայ այն երազի նին կեանքին...
Ան ուր գընաց, սիրտըս ինչո՞ւ հեռացաւ...

Հիմա դարձն է ծաղկոտ, սիրուն գարունին,
Բայց այլեւս ժըպախլ չուզեր իմ նոգին
Որովհետեւ մանկութիւնս ետ չեկա՛ւ...

III

Ծիծեռնակը ամէն տարի ետ կուգար
Մեր խըրճիթի երգիքին տակ իր բոյնին,
Երբոր հընչէր թրթռուն երգը Սպրիլին,
Բոլոր կուրճերն երբ ըլլային յուսովաւ...

Ծիծեռնակը ճըւճըւտով ինձ կուգար,
Մանուկ սիրտիս՝ որ այն ատեն կը ժըպաէ՛ր,
Ձար այն ատեն կ'օրօրէին երազներ,
Ծիծեռնակը ինձի համար ա՛լ չի գար...

Որովհետեւ ա՛լ մանուկ չեմ, չեմ երգեր...
Որովհետեւ կան ուրիշ, նոր մանուկներ,
Ծիծեռնակը անոնց համար ետ կուգայ...

Մեր խըրճիթի երգիքին տակ, նին օրեր,
Որքան անոյշ, անմեղ էիք, իսկ նիմա
Սիրտիս համար ետ չեն դառնար ծիծեռներ...

IV

Երէկ քովրս էր, իսկ այսօր չի կան,
Սիրտիս մէջն էր ան, էութեանս մէջ

Իր այնքան փայլուն երազովն անչէջ,
Իսկ այսօր նոգիս տըրտունակ՝ կուլան՝...

Աչքերուս մէջ դուք թախիժ չէ՛ք տեսներ,
Եւ դէմքիս վըրայ ժըպիտ մը արժգոյն...
Միս, ուր գընացին յոյսերս ոսկեգոյն,
Դեռ երէկ, այս՛, նոգիս մանուկ էր:

Մանկութեան անոյշ օրերն են միայն
Արժանի երգի, անմոռացութեան:
Թողէ՛ք որ նոգիս ուզածին չտի լան՝

Այս նոր կեանքիս մէջ՝ ուր յոյսեր չի կան,
Երէկ քովրս էր, իսկ այսօր չը կան
Մաղկաղաւ երազն անոյշ մանկութեան...

ԳՐԱԳԵՐԱՅԻՆ

I

Եկու՛ր, եկու՛ր, որ միասին նաւակով
 Երթանք բացերը ծովի
 Ծովը մեզի, մեր սիրտերուն կը խօսի՛,
 Երթանք երգեր երգելով...

Ալիքներու հէքիաթները կ'երգես՝ ես,
 Կ'ունկընդորես իմ երգիս,
 Քեզի համար բոցեր ունի խեղճ հոգիս,
 Եկու՛ր երգի, յոյսի պէս...

Նուաւաբար, չէ՛ մի՛ վախնար, չի յայտներ,
 Ուրիշներուն սէրը մեր,
 Եկու՛ր, եկու՛ր որ յանձնըւինք երազին...

Եկու՛ր, չէ՛ որ դուն երգել՝
 Այնպէ՛ս անոյշ երգել գիտես գիշերին
 Երբ մեզ գըզուեն զեփիւռներ...

II

Գիշերային լըռութեան մէջ, հեռուէն
 Զուրի ձայնը զեփիւռին հետ կը համարի
 Վառ հոգիին՝ որ այս գիշեր սէր չունի,
 Պուրակին մէջ, ծառի մը սակ նըստած եմ...

Եւ ծառերը միշտ ինձի հետ կը խօսին,
 Անոնց մէջէն արծաթ յուսնակն ալ տհա՛
 Կը ցոլանայ աչքերուս մէջ, դէմքիս վրայ,
 Բայց այս գիշեր երազ չունի իմ հոգին...

Առանձին եմ հոգիիս հետ՝ որ չունի
 Ո՛չ երազը ո՛չ ալ յոյսը գարունի:
 Երբ դեռ կուգայ Զուրի ձայնը հեռուէն,

Երբ կը ժըպտին վերն աստղերը արծաթի,
 Ինչո՛ւ, ըսէ՛ք, գիշերին մէջ արիւուր եմ,
 Զեփիւռին մէջ՝ որ միշտ կուգայ, կը փախչի...

III

Ամէն գիշեր երբ աստղերը չողան,
 Երբ գիշերը զայ իր խորհուրդներով,
 Մէկը կը քալէ վըշտահար սիրտով
 Վառ աստղերուն սակ, դաշտերուն վըրան...

Անոր ըտտուերը ծառերուն մէջէն
 Կը ժըպտի գոգցես ժըպտուն աստղերուն,
 Երբսր լըճակը կը ձայնէ հեռուն,
 Երբ զեփիւռները սէրեր կը նըժեն...

Եւ այն ե՛ս եմ միշտ, ե՛ս եմ առանձին
 Խեղճ հոգիիս հետ մէկը գիշերին,
 Որ այս դաշտերէն կ'երթամ շատ հեռու...

Ես կորսընցողի ճամբան Անուրջին...
 Շատ հեռուն կ'երթամ երա՛զ փընտուելու,
 Ախ, երբ կ'երազէ դարձեալ իմ հոգին...

IV

Պատըգումէն ես աստղերուն կը ժըպտիմ,
 Եւ անոնք ալ ինձ կը ժըպտին այս գիշեր,
 Տանջուած սիրտս աստղերուն սակ լալ չուզեր,
 Եւ աչքերս համարս կրօնունս զեփիւռին՝

Որ ականջիս հազար խօսքեր կը հըծծէ,
— Օ, հըծծիւններ՝ խորհրդաւոր, աննըման՝
Որ ինձ կուգաք երազներով գիշերուան,
Եկէ՛ք, հոգիս այս գիշեր շատ հիւանդ չէ...

Այս գիշեր ես աստղեր ունիմ այրուած
Միրտիս համար անա՛նսնոց կուրծքըս բաց՝
Կ'ուսկընդըբեմ զեփիւռներու հէքիաթին...

Բայց ս'վ բերաւ վառ երազներս հեռացած...
Այսպէս հորէն անհունին մէջ գիշերին
Ես ըսպասե՛լ կ'ուզեմ մինչև լուսաբաց...

V

Պատուհանիս տակ ձայն մը կիթառի
Մեղմօրէն լըռեց: - Աղջիկ մը կ'երգէր:—
Օ անըրջային, աստղավառ գիշեր,
Երբ հոգիս այսպէս հեռուն կը թըրտի...

Կիթառը լըռեց, և ես լըսեցի
Որ մէկը գընաց վըշտահար սիրտէս.
Այս գիշեր ինչո՞ւ մընացիր եմ ես
Առանց ոսկեվառ յոյսի, երազի...

Ա՛խ, մէկը չիկո՞յ որ երգէ ինձի,
Ես շատ կարօտ եմ երգի, երազի,
Այս գիշերին մէջ, աստղազարդ գիշեր...

Նորին չի՛ հընչեր ձայնը կիթառի...
Հոգիս հիւսնո՞ւք է, լսէ՛ք, չէ՛ք գիտեր,
— Ուր ձըգեցի ես գիրքը երազի...

ԿԵԱՆՔԻ

ԲԱՐՁՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

I

Ա՛լ ես ոյժ չունիմ քայլ մ'իսկ առնելու,
Ա՛խ, շատ յոգնեցայ, յոգնեցայ, քոյրեր,
Օ՛, որովհետև, բընաւ չէ՛ք գիտեր,
Ես ճամբայ ինկայ երս՛գ փնտռելու...

Այս կեանքին համար երազներ պէտք են,
Որ այսպէս տանջանք և ցաւ կը թըրտի,
Փնտռելու կայ ճաճանչն արեւի,
Օ՛, տեսէ՛ք ինձի, քոյրեր, յոգնած եմ...

Բայց հոգիս մէջ անթիւ յոյսեր կան,
Ես քալել կ'ուզեմ, քալել յաւիտեան,
Եւ այսպէս մեռնիլ արեւ մը ճակտիս...

Կ'երթամ երգելու յիմար մարդկութեան
Մի՛շտ կըրակի մէջ յոյսերն հոգիս՝
Թէ՛ «կեանքը բարձր է ասնջանքով միայն...»

II

Դեռ ինձի համար անծանօթ է ան,
Բայց կը քալեմ միշտ ես անոր ճամբէն,
Ա՛խ, որովհետև միշտ յաղթե՛լ կ'ուզեմ,
Եւ չերթալ ինչպէս լոյսերը կ'երթան

Մոռայութեան մէջ, ինչպէս կը թօշնի
Սիրուն ծաղիկ մը արեգակին տակ,

Կամ թափուիլ ինչպէս կաթիլ մը յըստակ
Կապոյտ ծոցին մէջ անհուն ովկէանի...:

Ես ապրիլ կ'ուզեմ կ'ուզեմ բարձրանալ
Վե՛ր խորհուրդներով մինչ արևը վառ,
Եւ ճակտիս համար պըսակ մը հիւսել

Այս սև կեանքին մէջ՝ որ գիտէ սողալ...
Ես կ'ուզեմ ձեզի յաւիտեան երգել
Թէ «տանջուիլ պէտք է ապրելու համար...»

Յ Ի Ծ Ա Տ Ա Կ Ն Ե Ր Ո Բ

ՄՈՒՐԱՑԱԾ ԷԶԵՐ

I

Լուսնակ գիշերներ, ժըպտիլ գիտէի
Պատուհանին քով, արծաթ աստղերուն,
Բայց հիմա հոգիս լու՛ն է և արբուսմ,
Ինձի չի՛ ժըպտիթ դէմքը լուսնակի:

Լուսնակ գիշերներ, մինչև լուսաբան
Ջեփիւռներու մէջ օրբի՛լ գիտէի
Այս տանջուած հոգիս կարօտ երազի,
Հիմա սիւքերը ինչո՛ւ են լըսած:

ՄՎ գիտէ, թերևս անոնք կը հըծծեն
Միեւնոյն խօսքերն անոյ՛շ մեղմօրէն,
Շատե՛ր թերևս՝ գիտեն երազե՛լ:

Լուսնակ գիշերներ ... ինչո՛ւ տխուր եմ,
Թախիծ մը անվերջ հոգիս է պատեր,
Եւ միայն յիշել, մտածել կ'ուզեմ...

II

Եկէ՛ք որ բանամ յիշատակներու
Այս ցաւատ գիրքը, մի՛ ժըպտիք, քոյրեր,
Ես գարուններու ա՛լ չեմ ըսպասիր,
Եւ ո՛չ յոյսերու և ծաղիկներու...:

Եկէ՛ք դուք այդպէս շատ մլտերմօրէն
Ունկընդըրիւր երգած երգերուս:

(1041)

Զեզ ծանօթ չէին երազներն հոգւոյս,
Որոնց մոխիրներն ձեզի կը բերեմ . . . .

Ես չստ, չստ լացի, եկէ՛ք որ, քոյրեր,
Այլեւս չի լամ, ես կ'ուզեմ երգել
Ինչպէս այն ատեն երբ մանուկ էի . . .

Երբ կը սիրէի գարու՛ն, ծաղիկնե՛ր,
Ա՛խ, կ'երազէի՛, միշտ կ'երազէի՛ . . .
Այն երազներըս ո՛ւր են գլնացեր . . .

III

Այս գիշերով հեռուներէն ինձ համար
Երգ մը կուգայ յիշատակի մոխրացած,
Ըսէ՛ք, միթէ՛ զեփուաներն են՝ որ մարած
Ես կը բերեն երազներըս սօկեւաւ . . .

Երգ մը կուգայ, կը զարնուի վառ կուրծքիս
Եւ անոր սակ հիւանդ սիրտըս կը թընդա՛յ
Ըսէ՛ք, միթէ՛ անոր մէջ դեռ երազ կայ
Երբ գիշերով ա՛լ յոյս չունի իմ հոգիս . . .

Սենեակիս մէջ առանձին եմ անօրնս
Մըտածումներ ինձ կը տանջեն անդադար .
Շատ հեռու է արշալոյսը փրփուլեթեան . . .

Մ, տակաւին կ'ուզեմ երգել և յուսով,
Որո՛ւն երգն է որ կը համար յաւիտեան,
Այս գիշերով հեռուներէն ինձ համար . . .

IV

Սմէն գիշեր կուգան կուրծքըս բաղխելու,
Կը կարծեն թէ անոր սակ դեռ երազ կայ,
Սնունց դարձով ցաւոտ հոգիս միշտ կուլս՛յ,
Եւ չեն երթար մինչ լուսարաց և առատ . . .

Չէ՛, թո՛ղ չի գան, ես չեմ ուզեր այսպէս լա՛լ
Առանց յոյսի և երազի, արբամօրէն,
Կ'ուզեմ յուսով որ կը դառնան ինձ նորէն
Երազներու գարունները ծաղկավաւ . . .

Ա՛խ, անոնք միշտ ինձի կուգան, չեն երթար,
Կ'ուզեն որ լամ առանց յոյսի, վըշտանար,
Ըսէ՛ք անոնց որ ա՛լ ժրպարի ևս կ'ուզեմ . . .

Բայց կը բաղխեն՝ այրած կուրծքըս անդա-
դար,
Յիշատակներն, լու՛ռ, լու՛ռ, լու՛ռ . . . միշտ
սնո՛նք են . . .
— Ինչո՞ւ կուգան երբ չեմ ուզեր այլեւս
լա՛լ . . .

V

Կը քալէ ինք առանց խօսքի, յոգնութեան,
Գողցես երբեք ծանօթ չէինք իրարու,
Կը քալէինք և կ'երթայինք շատ հեռու,
Վարը զեփուաւ և շատ վերը լուսնկան . . .

Կարծես ընտու ծանօթ չէինք իրարու,
Կը քալէինք միշտ իրարմէ բաժնուած .

Ան կը ժբդաւեր մեզմ աչքերը սեւեւած
իմ բիբերուս, և սիրա տնէր խօսելու...

Եւ այսպէս մենք անցանք գնացինք դաշտերէն
Ուր զեփիւսներ ծաղիկները կը գլգլուեն.
Շա՛տ քաղեցինք այսպէս առանց խօսելու...

Մեզ ասողերը կը ժբդաւին վերեւէս.
Մեր երազի հարկայաններն քաղելու
Գնացինք մենք և հեռա՛յանք Անուրջէն...

ՄՈՌԱՅՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆՈՒԿԾ ԷՋԵՐ

I

Մ, վերջալոյսի ժրպիտը արժգոյն,
Փոքրիկ սենեակին պատուհաններէն
Բացավառ սիրտիս կը հասնիս նորէն
Նոր վերադարձող գարնան մը նանգոյն:

Քու խորհուրդիդ մէջ բան մը կը սարսռայ՝
Չոր չեմ հասկընար երբ կը հասնիս դուն,
Թերեւս հոգիս կը դողայ արբանւմ,
Մ, արժգոյն ժրպիտ քու մէջդ ինչ գայ...

Միշտ վերջալոյսի արբամուշակ պահուն
Շա՛տ հեռուներէն ինձ պիտի դաս դուն,
Իայց ըսէ՛, ըսէ՛, ինչու՛ արխուր ես,

Մարած երազի, յոյսի մը նանգոյն,
Ինչո՞ւ կը փութաս հառաչանքի պէս
Հոգիս համար որ միշտ է արբանւմ...

II

Լուսնակի ժրպիտը կիլիսայ այսպէս...
Անլոյս սենեակիս զգամուհանդիմ մէջ...
Ուր կ'երթար փութով յանդարտ...
Ով ինչ գիշերներ երազներու պէս...

Լոյսի մը նրժամ դուք մարիլ կ'ուզէք
Մէկ վայրկեանի մէջ և թըսիլ, երթալ,

Բայց ես կ'ուզէի ասողեր շողալառ,
Լուսնակի արխուր ժրպիտը տեսէ՞ք՝

Որ ինկաւ հիմա՛ Օ, ես չեմ ուզեր
Որ դուք հեռանաք, ասաղոտ գիշերներ,
Այսպէս անգամ մ'ալ չի գալու համար...

Օ, վերադարձէ՛ք հրազ - գիշերներ,
Դեռ յուսա՛ւ կ'ուզեմ եւ հոգիս է վառ
Ձեր խորհուրդին մէջ կ'ուզեմ դեռ երգել...

III

Ուռնիները լալ գիտնն հեռուն,
Այնտեղ՝ ուր արծաթ լիճը կը ծրփայ,
Մակոյկներ կ'օրրուին իր կուրծքին վըրայ...
Ինչ սիրուն է սն երբ վառ ասաղերուն

Ժրպիտներուն մէջ, գիշերին ծոցէն
Ձայն տայ իր գողարիկ մըրմընջիւններով,
Ամէն գիշերներ կ'երթամ անոր քով,
Իմ երազներս այնտեղ մարած են...

Ան գիտէ հոգիս, ասաղոտ գիշերներ
Կ'երթամ անոր հետ երազ փրկաբուրդ,
Բայց երազի տեղ ուռիներ կուլան...

Ե՛ս ալ անոնց հետ կ'ուզեմ արտասուել,
Հը՞ծ ծիւններուն մէջ անծուն գիշերուան
Արծաթ լըծակը կը մընջէ խօսքեր...

Տ Ա Ն Ջ Ա Ն Ք Վ

ԵՒ ՄՈՌԱՑՄԱՆ ԵՐԳԵՐ

I

Երազներս մ'ւր գընացին, չեմ գիտեր,
Անոնք անցան եւ գընացին հոգիէս
Տըժգոյն լոյսի կամ տըրամուռնակ յոյսի պէս,
Որովհետեւ ես կ'ուզէի դեռ երգել...

Որովհետեւ ես կ'ուզէի դեռ ժրպտիլ,
Երազներս թըռչաններու պէս գընացին,
Մ'ւր են կարմիր ծաղիկները գարունին
Եւ գուրգուրած արևները՝ յուսալիր...

Ու՛ր են, ըսէ՛ք որ դեռ տանջուիմ եւ լըռեմ
Ինչպէս հիմա սենեակիս մէջ նըստած եմ
Լըռութեան հետ տանջանքներու խորհուրդին...

Երազներս ես չեմ դառնար... ես կ'ուզեմ
Քամիին տալ մոխիրները երազին,
Նոր լոյսերս՛ւ ըսպատել միշտ լըռօրէն...

II

Գբրտեղանիս արխուռնակ լոյսէն
Ճանաչ մ'է ինկեր փոքրիկ սենեակիս
Մէկ անկիւնին մէջ. երազն է սիրտիս՝
Որ սղօս՝ ինձի կը փութայ նորէն...

Նեղ սենեակիս մէջ այսպէս առանձին
Որո՛ւն կը սպասեմ... մէկը չի բողխեր

Դուռըս, մխարայած յոյսեր կան այստեղ,
Առեղծուածը այս յիմար կեանքին...

Ո՛չ ոք թող բողբոջ դուռըս, կ'ուզեմ ես
Տանջանքը կրքիլ ըստոյիկի պէս,
Տանջուիլ և յուսալ, կը լրտէ՞ք ինձի...

Թող երազները նեռանան սիրաէս
Խեղճ սենեակիս մէջ լոյսը վառեցի...
Մտառյալթեան մէջ երջանիկ եմ ես...

ՄՈՐԻԱՅԱՍ ԵՐԱՋՆԵՐ

ԵՒ ՅՈՅՍԵՐ

I

Հողի՛ն դարձէ՛ք դարուններու պէս
Ձեր մեղամաղձոս մեղեդիներով,
Բերէ՛ք ձեր պայծառ լոյսը սիրտիս քով,
Ձեր ճաճանչները արեւներ ինչպէս...

Ձեզ ըսպատեցի երկա՛ր գիշերներ,
Հողիս աներազ ինչո՛ւ ձըդեցիք,
Ծիծառներու պէս անցո՛ք, գընացի՛ք,
Ո՛վ նիւանդ, արժգոյն, չըքնաղ երազներ...

Եւ ձեր մոխիրն է՝ որ սիրտս է ծածկեր,
Տանջուած սիրտը՝ որ ժրպտիլ գիտէր
Երբ գնացած չէիք այրուած հագիէս...

Հիմա մինակ եմ, կ'ուզեմ ձեզ յիշել,
Ինձի բանաստեղծ բրիք դուք այստէս;
Տըժգոյն երազներ, սիրուն երազներ...

II

Ծովափն եմ եկած այս լճու գիշերով
Լազո՛ւ և արբտու՛մ երազիս նամար,
Որ գիշերին նեռ սիրտիս կը դառնար,
Այս գիշեր չեկա՛ւ իր դիւթանքներով...

Երկու մտկոյցներ նեռուն կ'օրօրուին,
Ծովը նողիլիս կը սրտամէ ինչեր...
Ձե՛ք որ երազիս ճաճանչն է մարեր,
Եւ լսի առանջանքն է՝ մինոյցիկ կեանքին...

Կը քայլեմ դանդաղ, յուսընկան անո՛ւ
Ծովի ջուրերուն մէջը կը լողայ...

Ա՛ւր կ'երթամ այսպէս երողին համար...

Հեռո՛ւն ձրկնարսի լոյս մը կը շողայ,
երգ կ'երգէի՛ երբ երազըս դաւնար...
Ըսէ՛ք, յաւիտեան ան պիտի չի դա՛յ...

III

Լացէ՛ք, քոյրեր, երազներըս մոխրացած
Ձեր երկինքի գոյն ունեցող աչքերով,
Մի՛ դարդարէք ձեր կուրծքերը վարդերով,
Սիրտիս ծաղիկ երազներն են նեռացա՛ծ...

Լացէ՛ք քոյրեր, սիրուն քոյրեր, իմ ալժ գոյն
Անուրջներըս՝ սրտնք այնքան շատ էին,
Հիմա կարօ՞տ եւ ծարա՛ւ եմ երազին,
Գիշերները աներազ եմ եւ անքուն...

Գարունի պէս չըքնող էին բոլորն ալ,
Միշտ գիտէին արեւի պէս շողշողա՛լ...
Անոնց սրքան արցունք ալւի աչքերէս:

Ա՛լ ոյժ չունիմ ըստասելու, ա՛խ, դո՛ւք ալ,
Սիրուն քոյրեր, լացէ՛ք, լացէ՛ք սիրտիս պէս,
Լացէ՛ք մտրած երազներըս ծաղկավառ...

IV

Գընա՛մ, ս՛վ հիւանդ, հոգեվարք երա՛ղ,
Երբ խորհրդաւոր, լուռ գիշերն կրթայ,
Լուսնակն երբ մեռնի նէք կուրծքիս վրայ,
Դուն գընա՛մ դէպի հորիզոնն աննստ...

Մ՛ւր է քու բոյնըդ ասէ՛նք երազներ
Իրենց հանգչելու տեղերը ունին,
Իսկ դուն ընտրեցիր իմ հիւանդ հոգին,
Եւ միշտ կը դառնաս լուսնակ գիշերներ...

Գընա՛մ, ա՛լ չիգաս, գընա՛ խընդրելու
Տեսչանքն ու սէրը ուրիշ սիրտերու.
Ես իղձեր-չունիմ ս՛վ որբուկ երազ

Վերջը դուն կուգաս լոյսըդ մարելու
Հորիզոններէն նեռաւոր, աննա՛ս,
Եւ խեղճ հոգիիս մոխիրըդ տալու...

ՄԵԼԱՄԱՂՁՈՏ ԼԱՐԵՐ

(Աշևան գիշերին)

Քու մեղամաղձսս երգըդ բե՛ր ինձի,
Հիւանդ խորձուրդըդ, կ'ուզեմ երազե՛լ,
Ո՛վ աշնան արխոււր և լացող գիշեր,
Անէացո՛ւմը բե՛ր անյոյս կեանքի...

Եկո՛ւր գլրկելու հոգիս վըշտահար
Անհունցած սիրով և անկիզծօրէն,
Որովհետեւ ես չամ արտասուեր եմ,
Ո՛վ աշնան գիշեր ցաւագի՛ն, խաւար...

Եկո՛ւր հոգիիս երգըդ երգելու
Ինձ հեա ժըպտելու կամ արտասուելու...
Դուն երազներուս ի՛նչ բրիւր այգւղէս...

Ես ա՛լ սիրա չունիմ տանջանք կըրեղսւ,
Եկո՛ւր որ բոցը քեզի՛ տամ սիրտէս,
Որ նորէն դառնաս հոգիս գլրկելու...

ԱՒՈՒԵՍՏԷՆ ԴԷՊԻ

ԱՆՄԱՀՈՒԹԻՒՆ

« Արուեստէսը միտս դէպի
Անվանութիւն կը վազէ »

Պիտի մարիս ինչպէս լոյսը կը մարի,
Մենեակիս մէջ աղօսա լոյսը երերուն,
Ո՛վ խեղճ հոգիս, կը նըմանիս աստղերուն՝
Որոնք կ'երթան վերադարձա՞լն արեւի...

Պիտի մեկնիս ինչպէս երէկ մեկնեցաւ
Գողարիկ գարունն իր աննըման գարդերով,
Պիտի լըսնս, մեզեզի մը գիշերով
Ինչպէս հիմա դէպի Անհուն հեռացաւ...

Պիտի մարիս ինչպէս երազներն առաքւան
Արշալոյսով դէպի անյայտը կ'երթան,
Դո՛ւն ալ, հոգիս, պիտի երթանս, ես գիտեմ,

Ինչպէս արծիւ մ'արեգակին սփեմման,
Անմահութեան ծո՛ցը Յաւէ՛ն, Արուեստէն,
Եւ քեզի հեա փառքի երգը Մարդկութեան...

ԱՐԾԱԹԷ ՅՈՒԲԵՐ

Գ Ի Շ Ե Ր Ա Յ Ի Ն

Եկու՛ր, երթա՛նք, ծովագիներէն հեռաւոր
Մեզ կը կանչեն անո՛յշ ձայներ մըտերիմ,
Կարծես ջուրին սիրակարկա՛չ, մեղմօրօ՛ր
Մըբուռնջներն են՝ որ կը դողան հեշտագին...

Եկու՛ր, երթա՛նք, տունդ խօսքի, թեան-
ցուկ,

Ու դիտելով արծաթ աստղերը պայծառ,
Մ, միջոցն այս ինձ կը թըւի շատ անցուկ,
Եկու՛ր երթա՛նք գիշերին հետ անհուննա՛ր...

Եկու՛ր, երթա՛նք, երբ ծովերը կը խօսին,
Ու կը պատմեն մեզ զբոյճներ սիրական,
Եւ հէքիաթները լուսեղէն երազին,
Յընտրքները սրանք արդէն հեռացա՛ն...

Կամ լրտութեան թեւերուն մէջ քով - քովի
Ու գլնուլցած մենք նրտակող լրտօրէն՝
Դիտենք լուսինն՝ որ աղամանդ կը թըւի,
Լրտենք ծովին մըբուռնջները հեռուէն...

Պատուհանները գոցեցէ՛ք շուտով,
 Զայներ կը լքեմ՝ - վառ արշալոյսին,
 Արդէն անցուցի գիշերն Նրակելով
 Ըստուերներուն մէջ լու՛ռ ու ցառագին...

Դուռն ալ չի մտնաք գոյնի անպատճառ,
 Պէտք է որ Նրակեմ դեռ քանի մ'օրեր,
 Հողիկս վիշալ մեղմկու շամար
 Կ'ուզեմ միշտ լըքուած՝, մընա՛կ արատու
 ուել...

Փոշիներուն մէջ մոռցած եմ արդէն
 Ինչ որ երգեցի ծաղիկ ու գարուն,
 Թողէ՛ք, թողէ՛ք որ արեղերքն տանեմ
 Եւ տարտամ լոյսը գերեզմաններուն...

Թողէ՛ք, թողէ՛ք որ չբրթունքիս ըզգամ
 Դառնօրէն՝ կեանքի երազուած լեղին,
 Կեանքը միշտ խորճու՛րդ, կեանքը գերեզմանն,
 Ուր ըստուերները միտն կը շարժին... :

Շուտով գոցեցէ՛ք սակայն, չեմ կըրնար
 Կեանքի ժըխտին ունկընդըրել ես,
 Ախ, ինձի թողէ՛ք առանձին մընա՛լ,
 Յաւրս անհուն է ովկիտնի մը պէս... :

Կը սպասեմ դեռ, սն պիտի գայ մեղմօրէն,
 Օ, երջանիկ պիտի բլամ ես նորէն...
 Ու գիշերն ալ վառ աստղերով զարդարուած
 Պիտի բլայ լըռութեան մէջ անկասկած...
 Զեփիւռները մեղի սիրերդ մ'երգելով
 Պիտի փախչին, պիտի դառնան բոցերով
 Մենք միտնին երազներով օրօրուն՝
 Պիտի ժըպտինք արծաթավառ աստղերուն...
 Ու դեռ վարը, շանդարա փըռուած լիճին վրան
 Իր արծաթը պիտի թափէ լուսնիկան,
 Նառակները պիտի սա՛նին մեղմուռակ,
 Երբոր Նընչեն հզանակներ ու նըւագ...
 Սենք երջանիկ պիտի բլանք միտնին,
 Երբոր գիտենք անո՛յչ գընայքը լուսնին
 Լիճին վըբան եւ գաշտերուն, ամէն տեղ՝
 Ուր կը սա՛նին ու կ'երկարին վրտակներ...
 Մենք, քով - քովի գիշերին մէջ վըբովուած՝
 Պիտի խօսինք շա՛տ մեղմօրէն ասկասկած,
 Ու մեր խոսքը մն՛գ՛ մ գեփիւռներն առնելով
 Պիտի ասնին, պիտի ասնին անոնց քով՝
 Որտեք կուտն դեռ սիրոյ մէջ յուտաճառ,
 Մինչ պիտ' բլանք մենք երջանիկ ու զըւորթ՝
 Կազնիներու ըստուերին մէջ մըտնին,
 Ու գիտելով արծաթ ժըպտըր լուսնին... :

Իրիկուան անո՛յշ ձայներ կը լսուին,
 Որոնք շո՛ւտ մեղմիկ հոգիս կ'օրորեն,
 Կը դողան թեթև շարժումէն սիւզին,
 Ա.խ, անոնք կուգան շո՛ւտ նեռուներէն...

Շո՛ւտ նեռուներէն, ուր ծաղիկներ կան
 Եւ եղանակներ գողտրիկ, ներդաշնակ,
 Եւ մեղիւթեան մէջ լլուրիկ իրիկուան
 Գաղտնի մըրմունջներ, մեծ ծառերուն տակ...

Շո՛ւտ նեռուներէն կուգան, ես գիտեմ
 Հոն՝ ուր սիրտը բիւր երազներ ունի,
 Անկեղծ համբոյրներ շքրթները նորէն,
 Եւ հոգին ծաղկոտ յոյսը գարունի...

Որքան կ'ուզէի ես ալ նեռու՛ր
 Ծաղիկներուն մէջ ըլլա՛լ մըտերիմ,
 Ու լրան ախրոյ մըրմունջներ, երբոր
 Իրիկուան անո՛յշ ձայները լսուին...

Լքու թիւն միայն, երբեմն մեղմիկ
 Զեփիւռը կուգայ չորժեկ ծառերուն
 Կանանչ սերեւներն՝ որոնք հանդարտիկ՝
 Կը ձրգին իրենց լսուուերը թրթռուն

Լքճակին խաղաղ փփերուն վըրայ,
 Եւ ջուրերուն մէջ՝ որոնք կը դողան,
 Լքու թիւն, անո՛յշ սիրերդ մը կուլայ
 Հեռուն, անմանօթ դաշտերուն վըրան...

Մըրմունջներ միայն լիճէն արձաթուած,
 Միայն համբոյրներ փախչող զեփիւռէն,
 Ատողեր կը ժլզլաին, ծառերն անկտակած
 Խորհուրդներ ունին... Ես կըզգամ նորէն

Գինուաթիւնը լլուրի գիշերուան
 Իմ հոգիիս մէջ՝ որ միշտ կ'երազէ,
 Ո՛վ անո՛յշ գիշեր, գիշեր աննրբան,
 Քու կախարդանքը սիրախ մէջ խառժէ...

Ու ձայները մէկիկ - մէկիկ մարեցան
Լոյսերուն հետ իրիկնային պահերուն,
Մինչ հոս ու հոն, դաշտերուն մէջ ցիրուցան
Կը սողային լուռ վրտակները ժրպտուն:

Թաշուններն ալ իրենց երգերը մոռցած,
Մածկըւեցան ոստերուն մէջ ծառերուն
Մինչ կ'անցնէին աղաւնիներն, անձունցած,
Լուռ իրիկուան թևերուն վրան անանուն...

Վրտակները բոլորովին զրկուեցան
Վերջալոյսի մեղմ ցոլքերէն արբամանոյ,
Եւ հընչեցին նրափայտերը գիշերուան,
Կը տարածուէր արբամութիւն մը մեղանոյ՜:

Դաշտերուն մէջ՝ ուր զեփիւռները մեղմիկ
Կ'օրօրէին տերևները ծառերուն,
Ուր լուսընկան ջուրերուն վրան հանդարտիկ
Կը ցոլանար լուռ խորհուրդով մ'անանուն...

Ո՛վ պիտի ուզէ սիրաբա հասկընայ,
Ու սրբել ցաւսս արշաւնքն աչքերէս,
Հըսկեկով կ'անցնեմ գիշերը խաւար,
Կարծէք Տանջանքին մարմնացումն եմ ես...

Ո՛վ պիտի ուզէ նեակը գաղտնօրէն
Վարդերու փաւնջ մը սեղանիս՝ վերայ,
Ուր բանաստեղծի լոյսը մարեր եմ,
Եւ հոգիս լըքուած՝ դառնօրէն կուլայ...

Մ, կոթիլ մ'արցունք աւրիշին աչքէն
Իբր եղբայրութիւն իմ ասնջանքներուս,
Մինչդեռ ուրիշին ցաւն է՝ որ արդէն
Հագիս միշտ կ'ընէ գլխիս վրէժնս...

Մինչդեռ ուրիշին ցաւն է՝ որ ինձի
Միշտ հըսկել կուտայ խաւար գիշերմեր
Թողէք որ դեռ լամ, արդէն շատ լայի,
Թողէք որ ստովիմ Տանջանքը պաշտել...

ԳԻՉԵՐՈՒԱՅ ԼՐՈՒԿ ՆՐ ԱՍՏՂՈՏ ԺԱՄԻՆ . . .

Գիշերուայ լրուիկ և ստաղտս ժամին,
Երբ վառ լուսնկան մեղմիկ կը ժըպտի,
Կարծես թէ հոգիս անսոյճ կրազին
Ծաղկոտ աշխարհը կ'երթայ, կը թլուի . . .

Հոն անսոյճ աչքեր ինձի կը դիտեն,
Կը լրսեմ ձայներ, կրգներ ներդաշնակ,
Որոնք իմ նիւանդ հոգիս կ'օրօրեն,
Նոր սէր վը կը զգամ տանջուած կուրծ-
քիս տակ . . .

Ինձ ս'վ կը սիրէ այս լրուիկ ժամին,
Ո՛վ կը հասկընայ երգերըս սըրտում
Ուր կուլամ մտնը ծաղիկ հասակին
Եւ գեղեցկութիւնը գորսուններուն . . .

Ձեզիւուը կուգայ ծովուն լացերէն
Օրօրել, գըգուել իմ ցաւսս հոգին,
Ախ, գիւտեմ, ստաղերն ինձի կը սիրեն
Գիշերուայ լրուիկ և անսոյճ ժամին . . .

THE SKY IS FILLED WITH STARS, INVISIBLE BY DAY.

Longfellow

Այնքան ստաղեր մեզ դիտեցին, գիշերուան
Լըռութեան մէջ երբոր անցանք միտսին,
Այնքան ձայներ և մրմունջներ սիրական՝
Հէծծեցին մեզ անսոյճ զըրոյցն երազին . . .

Այնքան սիւգեր բերին ձայներ'ը նեռուոր,
Որպէսզի մենք սիրերգներով գինովնանք,
Եւ ջըրերն ալ արծաթ ցուքէն լուսաւոր՝
Մեզ լսին որ «Երջանկանալ դեռ կըրնանք . . .»

Տերևները մեր խօսքերը լրսեցին,
Մենք սիրեցինք թըռչուններուն պէս դարնան,
Կը յիշե՞ս դեռ այն գիշերները լրուին,
Երբ ժըպտունակ՝ մեզ կը դիտէր լուսընկան . . .

Անցան, գիտեմ, անսոյճ լոյսի պէս շուտով,
Մեր խօսքերը մեղմիկ սիւգերը տարին,
Բայց չե՞ս լրսեր. լացող ձայն մը սիրտիդ քով,
«Յիշէ՛», կ'ըսէ, «Յիշէ՛» կ'ըսէ արխրագին . . .

Որովհետև, աւանդ, ինչ որ սիրեցի,
Իմ հոգիիս երկինքին մէջ լոյս կղան,
Արշալոյսին՝ արծաթ ստաղերն ալ ինձի
Կը թլուի, որ երկինքին մէջ կը շողան . . .

Ուրջան կ'ուզէիր ծաղիկներ քաղել
Վերջապահութեն, դաշտերէն լլուին,
Եւ երթալ հեռուն, հեռուն միասին,
Ուր կը մբրմընջեն սիրանար շրթներ...

Եւ փունջեր կաղմել այդ ծաղիկներէն
Չորս փափուկ ձեռքերդ պիտի քաղէին,
Եւ յանձնել հոգիդ սիրոյ պատրանքին,
Երբ իրիկուսը կը բացուէր նորէն...

Անմեղ աչքերուս մըշտ մտերմագին
Խորհուրդն հասկընալ երջանկանապով,
Գիտեմ ուզեցիր անասման սիրով
Գէթ իրիկուսն մը երթալ միասին...

Բայց ես չուզեցի ինչո՞ւ, չեմ գիտեր,
Կասկած մը սիրտըս կ'այրէր սաստիկօրէն,
Եւ ես չի կրցայ քեզ սիրել նորէն,
Ախ, խորհուրդ մըն է այս բառը, Սիր
րե՛լ...

Կը տեսնէի քեզ լըքուած, աբխուսակ,
Վերջապահութեն, դաշտերը լլուիկ,
Կը թափառէիր մնղմ ու հանդարտիկ
Մաղիկ քաղելով խեղճուկ ու մընակ...

Նորէն կ'առջնիս դուն ծաղիկներ քաղած
Ուրիշի մը հետ, բայց մըշտ արամաչար,
Կը տանջուիս սր շան դժբաղդ եղար,
Որովհետեւ գեռ ինձի չես մ'ուսուցած...

Որովհետեւ դեռ գիտեմ որ կ'ուզես
Միասին երթալ դաշտերը լլուին,
Մաղիկներ քաղել, երգել ժրպտագին՝
Երկու սիրանար թըռչուններու պէս...

Թ Ա Ղ Ձ Ո Տ Ի Ր Ի Կ Ո Ւ Ա Ն

Թաղձոտ իրիկուսն լու՛ն վայրկեաններուն,
Երբ հետքընեռէ կը ժրպտին աստղեր,
Կ'երազեմ ուրիշ ծաղկոտ աշխարհներ,
Եւ մըշտ հըմայքոտ օսկեղէն հեռուն...

Հեռաւոր ձայներ ինձի կը կանչեն,
Սիրոյ մըրմունջներ, անո՞յշ, սիրական,
Ինչպէս զեփիւռներն արծաթ գիշերուան
Որոնք կը փախչին ծառերուն մէջէն...

Չորս կողմըս ըստուեր, պատրանք եւ երա՛զ,
Կ'օրօրեն հոգիս խո՞ր մեղկութիւններ
Ես սիրել կ'ուզեմ, ես կ'ուզեմ երգել,
Ունենալ սակի ցընորքներ անշառ...

Եւ ըլլալ անոյշ, մեղմիկ ջուրերուն
Արծաթ ու բիւրեղ հէքիւթին նըման,
Երբ հեռուներէն մըրմունջներ կուգան
Թաղձոտ իրիկուսն լու՛ն վայրկեաններուն...

Պիտի երթանք մենք վազ՝ գիշեր միտանին,
 Ծաղիկները պիտի դողան մեր անցքէն,
 Պիտի ժրպատին պայծառ սասողեր և լուսին,
 Հեռուն, արծաթ ջրերը մեզ ծանօթ են...
 Պիտի երթանք այսպէս, ինչպէս որ կ'անցնին
 Օղին մէջէն երկու զլուարթ թբուշուներ,
 Եւ կամ երկու կարասիները լրճակին,
 Մենք երկուքս ալ անմեղու-թիւն, պատրանք, սէր...
 Պիտի երթանք նտա լրուսթևամբ, կասկածոտ,
 Սեր ձեռքին մէջ թարթ ծաղիկներ դաշտերու,
 Յետոյ սակայն հեռուն, ւերսիս լիճին մօտ,
 Պիտ' ունենանք անձուն տենջ մը խօսելու...
 Մըրմընջկու այնպէս, ինչպէս գիշերուան
 Մեզմ' գեփիւռներն՝ որ զլուարթուն՝ կը փախչին,
 Մըրմընջկու մըշա գազանօրէն ամէն բան,
 Ինչ որ սիրաք կը յորդորէ շըրթունքին...
 Պիտի երթանք լուս դաշտերէն հեռաւոր,
 Մըրմընջկու սիրոյ խօսքեր անուշիկ,
 Լըռութեան մէջ, աստղերուն ասկ լուսաւոր՝
 Պիտի երթանք երազն լով երջանիկ...
 Երբոր երթանք մենք վազ՝ գիշեր միտանին,
 Անոր ձեռքերն անշուշտ ձեռքիս մէջ կ'ըլլան,
 Պիտի քայինք յանձնբւեր զ կրազին,
 Եւ հակելով անուպները՝ որ կ'իյնան...:

Մ գեղեցիկ նրաշայի՛ լուս գիշեր,
 Կեռ օղին մէջ եղանակներ կը թրթուան,
 Զորս կը բերնն հեռուներէն գեփիւռներ,
 Կը փայլի մեզմ' ծրփանքներով լուսընկան

Լիճին վըրան՝ որ միշտ հանդարտ, կը դողայ,
 Զայն կը սուզեն գեփիւռները գիշերուան,
 Կարող մը դեռ իր արծաթէ ջուրին վրայ
 Լուս կը սահի, նազանքներով աննըման...:

Մ ներդաշնակ և անծանօթ մըրմունջներ,
 Գիշերուան մէջ, երբ սասողերը կը ժրպատին,
 Որո՞նք ձեզի պիտի կըրնան միշտ սիրելի,
 Եւ զըրոյցն ալ նրբապուրել Երազին...:

Համբայցնիքէ՛ն կուգաք արդեօք, զորս ստոր-
 տամ

Ըստուերին մէջ ունին անոյշ շըրթունքներ,
 Ախ, այս գիշեր լիճին՝ խաղաղ ասփին վրան
 Ո՞վ պիտ' ուզէ ինձ հասկընալ ու սիրել...:

ԱՌԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԵՋ

Այս իրիկուն ինձի թողէ՛ք առանձին,
Հոգիս այնքան տանջուած է... չեմ գիտեր,
Ինչո՞ւ կ'ստանամ այս սղմուկները կեանքին,
Կ'ուզեմ միայն խաղաղութիւնը փնտռել...

Թողէ՛ք ինձի վարդերուս նեւ թառամած
Աչնանային այս իրիկուան պանիրուն,
Երազներս շուտով անշա՛ծ, գնաշա՛ծ,
Կուցէ դարձեալ ինձի դառնան լուս ժրպ-
տուն...

Ոչ ոք ինձի խօսք թող ուղղէ, չեմ ուզեր
Տեսնել ծիծաղ և կամ ժրպիտ... ցաւագին,
Կ'ուզեմ միայն շատ՝ դառնօրէն տրտասուել,
Անոնք՝ որոնք լոյսերու պէս զընային...

Հին օրերու լուս ըստուերներն երջանիկ,
Շատ, գեղեցիկ պատկերներ, սր կ'աննեան.
Այս իրիկուն ես կուզեմ լալ՝ հանդարտիկ,
Այս իրուկուն ինձի թողէ՛ք առանձին...

ՊԱՏԵՂԱՄԻՍ ՎԲԱՅ ԿԱՐՁԵԱԼ

Պատրջգամիս վրայ դարձեալ կուգաս դուն
Ինչպէս վը՛նուկ մը գեղեցիկ, Կարագին,
Արդեօք որո՞ւ կըստասես միշտ, ս'վ լուսին,
Պատրջգամիս վրայ եկած կաթնագո՛յն...

• Պատուեննըս բայ չէ՛ քեզի, դեռ չեկան
Երազներուս պարիկները գեղանոյշ,
Իզու՛ր կուգաս չքնաղ լուսին, ու՛չ է ու՛չ
Հոգիս չուզեր համբայրները գիշերուան...

Կուգաս, կուգաս, հեռուներէն կը գընես
Դարձեալ ինձի սենեակիս մէջ, ուր արդէն
Ազօտ լոյսը կը մարմըրի տըխրօրէն,
Եւ անորոշ խորնուրդներով դինով եմ ես...

• Ինչո՞ւ կուգաս այդպէս անմե՛ղ և սիրուն,
Արծաթավառ անրբիանքովդ կաթնային,
Ըսէ՛, անտր աչքերը քեզ դիտեցին,
Համբայր արւիր անտր սակի ծամերուն...

Եկու՛ր, եկու՛ր, կուրծքըս բայ է երազիդ,
Պատրջգամիս վըրայ դարձեալ կը սպասեմ,
Անո՛յշ լուսին, լուսնակ քոյրիկ, հիւանդ եմ...
Եկու՛ր, եկու՛ր, կուրծքըս բայ է համբայրիդ...

Ծառերուն սակ զըւարթօրէն ան կ'երգէր
Ծաղիկներով փունջեր չինած անկանսն,
Մըրմընջեղով արծաթ վրասկ մը մինչդեռ
Իր նըւագը կը սարածէր նոս ու նոս...

Անոր աչքերն անո՛յշ էին եւ անմեղ,
Ուաքը բարիկ, ծաղիկներուն մէջ փըսուած,
Խորհուրդի մը դըրախտին մէջ ան կ'ապրէր
Դեռ անծանօթ՝ գիշերներուն՝ անկասկած...

Բընութեան մէջ գեղեցկութիւն անծանօթ,
Անոր սիրաը պատրանքներով էր լեցուն,
Կ'անցնէր, կ'երթար միշտ զըւարթուն, երողկոս
Ան զըրոյցն էր կեանքի փոփոխ վարդերուն...

Ան ծառերէն անգին կ'արծես կ'երազէր,
Անմեղութեամբ՝ գեղեցկութեան դիցունին,
Եւ ծաղկավաճ, կախարդական աշխարհներ,
Եւ անուշիկ գարուններն ալ երազին...

Ըստուերննր կան, ո՛խ, անծանօթ ըստուերննր...
Մեղամազձոտ՝ ան իր կախ կը նայի,
Վարդեր չի կան, ան արխուր է, ալ չ'երգեր...
— Ա՛խ, այն արզան, զըւարթ արզան ե՛ս էի...

Մ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻ ՀԵՂԻՆԱՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1. — ԱԼՔՈՒԻՆ ՆԱՆՃԻՐՆԵՐԸ	Գրք	2	ՂՐԸ
2. — ՀԱԹԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻ	»	2	»
3. — ԿԱԹՈՒԼԻՆԵՐ (Պատկերազարդ)	»	1. 50	»
4. — ԱՍՈՒԼԻՄՆԵՐ	»	1. 23	»
5. — ՅՈՒՇԻԿԻ ԶԷՅԹՈՒՆԻ (Պատկ.)	»	15	»
6. — ԱՆԾԱՆՑԹ ԱՏՈՒԵՐՆԵՐ, (Ասակն - Երկար)	»	4	»
7. — ՀՆՋԵԱԿՆԵՐՈՒ ԳԻՐԲԸ (Ասակն - Երկար)	»	2	»

ԳԻՄԵԼ

ՄԱՄԻԿՈՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻՆ

ՄԱՐԶՈՒԱՆ

ԳԻՆ 2 ՂՐԸ.